Дәріс 10. Мәдениет және оның этникалық қызметі

Дәріс мәдениет ұғымын, этникалық мәдениеттің мәнін және оның қоғамдағы қызметін талдайды. Негізгі мақсаты этникалық факторлардың мәдениет қалыптасуына қалай әсер ететінін, әрі мәдениетті сақтау мен дамытудағы мемлекеттік және қоғамдық механизмдерді түсіндіру.

Дәріскер: т.ғ.к., доцент Қ.Б. Баудиярова

Дәрістің мақсаты

• Мәдениет — адамзат жасаған материалдық және рухани құндылықтар жиынтығы.

• Мақсат: мәдениеттің этникалық құрамдас бөліктерін ашып көрсету; мәдени құндылықтардың ұлттық және қоғамдық тұрғыдан маңызын сипаттау.

Дәріс жоспары

Этникалық мәдениет

Белгілі бір ұлтқа тән материалдық пен рухани элементтердің жиынтығы — тіл, дәстүр, әдет-ғұрып.

Қалыптасу факторлары

Табиғи орта, тіл, дін, тарихи тәжірибе — этникалық мәдениеттің негізін құрайды.

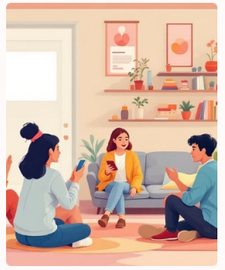

Функциялары мен маңызы

Этникалық мәдениет — бірегейлікті сақтап, қоғамдық бірлікті нығайтады.

Мәдениет дегеніміз не?

Мәдениет — адамның өмірі мен қызметіне бағытталған білім, өнер, наным-сенім, тәртіп, құндылықтар мен материалдық заттардың кешені. Ол ұрпақтан ұрпаққа беріліп, әлеуметтік тәртіп пен жеке тұлғаның қалыптасуын қамтамасыз етеді.

Мәдениет саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі принциптері

Шығармашылық еркіндігі

Азаматтардың өнер мен шығармашылыққа еркін қол жеткізуі.

Тең құқық

Мәдени құндылықтарды жасау мен пайдалану мүмкіндіктерінің теңдігі.

Мұраны қорғау

Тарихи және мәдени ескерткіштерді сақтау және қалпына келтіру.

Білім және мәдениет

Ұлттық және әлемдік мәдениеттен сусындауға мүмкіндік беретін жүйені дамыту.

Ұлттық-мәдени орталықтардың рөлі

Ұлттық-мәдени орталықтар — тіл үйрену, мәдени мұраны жаңғырту және ұлтаралық диалог үшін платформа. Мысалы, Қазақстан халқы Ассамблеясы этностар арасындағы ынтымақтастықты күшейтіп, тарихи және мәдени байланысты сақтауға үлес қосады.

- Білім беру және шығармашылық жобалар
- Тіл мен дәстүрлерді қолдау
- Ұлтаралық қатынастарды нығайту

Қазіргі мәдениеттің негізгі қызметтері

Инструментальды

Қоршаған ортаны бейімдеу, жаңа мәдени өнімдер жасау арқылы қоғамды дамыту.

Инкультурациялық

Жеке тұлғаның әлеуметтік ортаға енуін, өзін-өзі танып-білуін қамтамасыз етеді.

Нормативті

Қоғам өмірін ұйымдастыратын нормалар мен ережелер жүйесі.

Сигнификативті

Заттар мен құбылыстарға символдық мағына беру және оларды атау.

Мәдениеттің этникалық қызметінің маңызды аспектілері

- **Этнодифференциациялық қызмет:** халықтың өзіндік ерекшелігін сақтау, мәдени даралықты қорғау.
- **Интеграциялық қызмет:** түрлі этностардың мәдениеттерін байытып, қоғамдық бірлікті күшейту.
- **Тәрбиелік қызмет:** адамгершілік, патриотизм және ұлттық сана қалыптастыру.

Бұл аспектілер этникалық мәдениеттің қоғамдағы тұрақтылығы мен өзіндік болмысын қамтамасыз етеді.

Мәдениет — ұлттың жаны

Мәдениет — халықтың тарихи есте сақталған тәжірибесі, бүгінгі өмір салты және келешекке өнеге. Этникалық мәдениетті сақтау — әр азаматтың парызы; бұл біртұтас, зайырлы және демократиялық қоғам құрудың негізі.

Бекіту сұрақтары

1. Мәдениеттің эволюциялық теориясының негізгі мазмұны қандай?
2. Мәдениеттің конструктивті концепциясы нені білдіреді?
3. Мәдениеттің функционалдық аспектілерінің мәнін түсіндіріңіз.
4. Инкультурация функциясының мәдениетті қалыптастырудағы рөлі қандай?

